

Dnr: KN2026/00741
Klimat- och Näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
karl.nystrom@regeringskansliet.se

Remissvar till Klimat- och Näringslivsdepartementet gällande Ädelmetallutredningen - En moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten SOU 2026:14

RISE Research Institutes of Sweden AB har tagit del av betänkandet En moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten (SOU 2026:14). RISE ser i huvudsak positivt på utredningens förslag och vill lämna följande synpunkter.

Generella synpunkter

RISE välkomnar utredningens förslag om att RISE fortsatt ska ha uppdraget att verka som kontrollorgan och kontrollbyrå för ädelmetallarbeten. Vi delar utredningens bedömning att detta är viktigt för att säkerställa ett robust, rättssäkert och internationellt konkurrenskraftigt system för kontrollstämpling och analys av ädelmetaller på den svenska marknaden.

Vi vill dock understryka att ett långsiktigt och hållbart åtagande förutsätter att verksamheten finansieras enligt utredningens förslag. Utredningen är tydlig med att marknaden inte kan bära kostnaderna för nödvändig utveckling, investeringar och kompetensförsörjning. Statlig finansiering är därför en förutsättning för att RISE ska kunna upprätthålla och vidareutveckla den specialiserade kompetens och laboratoriekapacitet som krävs för uppdraget.

Synpunkter på finansieringsmodellen

Utredningens förslag om ett årligt anslag om högst 1 100 000 kronor till RISE för uppdraget som kontrollorgan och kontrollbyrå är i grunden väl avvägt, men riskerar med hänsyn till ett antal faktorer att innebära en underfinansiering under hela eller delar av de fem inledande åren (se längre ner i detta avsnitt). Om verksamheten behöver bedrivas med underskott kan det få mycket negativa konsekvenser för verksamheten liksom RISE övriga verksamhet. Finansieringsformen SGEI innebär att kostnader plus en rimlig marginal för aktuell period ska ersättas av det offentliga. RISE anser mot den bakgrunden att ett riktvärde (ej absolut tak) som tydligt överskrider de 1 100 000 kronor per år bör kunna sättas – där alltså utbetalda belopp kan komma att bli lägre än det taket – samt att en flexibilitet byggs in på så vis att utbetalning för ett visst år kan överskrida det årliga riktvärdet för det året, så länge det totala ersättningstaket för de fem åren inte överskrids.

RISE anser vidare mot denna bakgrund att det totala taket bör sättas till ett något högre belopp än fem gånger 1 100 000 kr, förslagsvis [6 500 000 kr].

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅS

Besöksadress
Brinellgatan 4
504 62 Borås

Tfn / Fax / E-post
010-516 50 00
033-13 55 02
info@ri.se

Konfidentialitetsnivå
K1 - Öppen

Detta dokument får endast återges i sin helhet, om inte RISE Research Institutes of Sweden AB i förväg skriftligen godkänt annat.

RISE instämmer i utredningens bedömning att denna finansiering är en förutsättning för att uppdraget ska kunna genomföras långsiktigt. Utan statlig finansiering saknas möjligheter till nödvändig utveckling och upprätthållande av kompetens och kapacitet.

RISE instämmer i utredningens bedömning att medelsöverföring i enlighet med EU-kommissionens SGEI de minimis-förordning, i form av kapitaltillskott och efter justering i ägaranvisningen, är den mest ändamålsenliga rättsliga grunden för den offentliga finansieringen. RISE instämmer även i att en översyn av finansieringsbehovet bör göras efter fem år.

RISE vill dock framhålla att det angivna stödet bör betraktas som en preliminär och indikativ nivå, snarare än en fastställd kostnadsram. Beloppet baseras på en översiktlig uppskattning och inte på detaljerade kostnadsunderlag eller genomförda investeringskalkyler.

I nuläget saknas fullständig klarhet i flera avgörande parametrar som påverkar verksamhetens kostnadsbild, bland annat:

- vilka krav som Swedac kommer att ställa inom ramen för ackreditering, tillsyn och kontroll,
- vilka investeringar i utrustning, metoder och kvalitetssystem som krävs,
- samt i vilken takt verksamheten förväntas anpassas till de nya regelverken.

RISE vill särskilt betona att kostnadsbilden i hög grad påverkas av hur snabbt införandet av nya krav ska ske. Om utvecklingen kan genomföras successivt över en längre period finns förutsättningar att anpassa investeringar och kompetensuppbyggnad inom ramen för en mer begränsad årlig finansiering.

Om kraven däremot innebär att nödvändiga investeringar och förändringar behöver genomföras under en kort initial period – exempelvis inför ett tillsynsläge där full efterlevnad ska säkerställas från start – bedömer RISE att finansieringsbehovet kan vara väsentligt högre än den i utredningen angivna nivån.

Ett otillräckligt initialt stöd riskerar att få flera negativa konsekvenser, såsom fördröjd uppbyggnad av kapacitet, svårigheter att uppfylla krav vid tillsyn samt risk för brister i kvalitet och tillförlitlighet i verksamheten. Detta kan i förlängningen påverka både systemets trovärdighet och Sveriges förmåga att uppfylla sina åtaganden.

Mot denna bakgrund ser RISE ett behov av att finansieringsmodellen utformas med tillräcklig flexibilitet för att hantera osäkerheter i kravbild och kostnadsutveckling under införandet.

Synpunkter på förslaget om riksdagsbeslut

Utredningen föreslår att regeringen bör inhämta riksdagens ställningstagande avseende RISE roll som kontrollorgan och kontrollbyrå. RISE har ingen invändning mot detta, även om det kan uppfattas som en omfattande process. Vi konstaterar att detta är utredarens bedömning och ser det inte som RISE uppgift att ifrågasätta förslaget.

Kontrollstämpling med kattfoten

Om den föreslagna lagändringen om att annan än kontrollorganet i vissa fall får kontrollstämpla med kattfoten inte genomförs, bedömer RISE att detta skulle få betydande konsekvenser för de företag som i dag har rätt att själva kontrollstämpla. En sådan återgång skulle innebära betydande logistiska och administrativa utmaningar som riskerar att försämra företagets konkurrenskraft, både nationellt och internationellt.

RISE instämmer mycket starkt i utredningens bedömning att en utebliven lagändring även skulle få allvarliga konsekvenser för kontrollstämplingen med Sveriges äldsta konsumentmärkning, kattfoten. Stämpling med kattfoten har förekommit sedan 1754 men har under senare år successivt minskat. Enligt utredningens analys är det sannolikt att kontrollstämpling med kattfoten på sikt helt skulle upphöra om lagändringen inte genomförs.

Den minskade efterfrågan på kontrollstämpling, tillsammans med ett bortfall av möjligheten till effektiv och marknadsanpassad hantering, riskerar därmed att leda till att ett kulturhistoriskt och konsumentskyddande system avvecklas, vilket RISE ser som ytterst problematiskt.

Den minskade efterfrågan på kontrollstämpling, tillsammans med behovet av investeringar i ny teknik, kompetensutveckling och grundbemanning, gör det svårt för RISE att uppnå ekonomisk bärkraft och begränsar möjligheten att långsiktigt behålla nödvändig kompetens och laboratoriekapacitet. Utan ett långsiktigt och tydligt uppdrag tilldelat en kvalificerad aktör finns en reell risk att Sverige står utan fungerande kontrollorgan och kontrollbyrå.

Konsekvenserna av detta skulle vara betydande. Sverige skulle inte kunna uppfylla sina åtaganden enligt ädelmetallkonventionen, och ädelmetallarbeten skulle inte kunna kontrollstämplas med vare sig kattfoten eller CCM-stämpeln. Detta skulle i sin tur försvåra företagets export, leda till ökade kostnader och längre leveranstider samt försämra svenska aktörers konkurrenskraft.

RISE vill samtidigt särskilt uppmärksamma att det även fortsättningsvis finns utmaningar kopplade till CCM-stämpling. Enligt ädelmetallkonventionen ska CCM-stämpel utföras av en kontrollbyrå, vilket innebär att logistiska utmaningar kvarstår även om den föreslagna lagändringen genomförs. RISE delar dock utredningens bedömning att behovet av CCM-stämpel sannolikt kommer att minska i takt med att kattfoten ges likvärdig betydelse genom att den negativa toleransen för finhalt tas bort.

RISE noterar att utredningen innehåller olika beskrivningar av verksamhetens rättsliga karaktär. Frågan om eventuell myndighetsutövning bedöms vara beroende av den närmare utformningen av regelverket och bör analyseras vidare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Tillsyn och Swedacs resurser

RISE vill särskilt betona vikten av att Swedac tilldelas den föreslagna förstärkningen av resurser för tillsyn av marknaden för ädelmetallarbeten. Om Swedac inte ges ökade resurser, vare sig i form av tillkommande anslagsfinansiering eller utökade befogenheter, bedömer RISE att tillsynsverksamheten även fortsättningsvis kommer att vara begränsad.

En otillräcklig tillsyn riskerar att leda till ett svagare konsumentskydd och till minskat förtroende för regelverket. En effektiv och synlig tillsyn är avgörande för att marknadsaktörer ska förstå vikten av att kontrollera och säkerställa korrekt finhalt i guld och andra ädelmetallarbeten.

RISE delar utredningens bedömning att en förstärkt tillsyn är en central förutsättning för att de föreslagna regeländringarna ska få avsedd effekt och bidra till en väl fungerande marknad med högt konsumentskydd.

Palladium

Utredningen föreslår att ädelmetallarbeten av palladium ska omfattas av krav på ansvarsstämpling. Förslaget påverkar de företag som tillverkar eller importerar sådana arbeten och som i dag inte redan ansvarsstämplar dem. Kravet innebär ett nytt arbetsmoment och kan medföra kostnader för exempelvis ny stämpel eller ny ritning för laserstämpling. Mot

bakgrund av den begränsade produktionen och importen av palladiumarbeten bedömer utredningen dock att kostnaderna är marginella, även för små företag. Vissa företag ansvarsstämplarna redan sina palladiumarbeten, och för dessa innebär förslaget ingen förändring. En möjlig effekt är förbättrade exportmöjligheter och ökade intäkter, även om dessa effekter inte har kunnat kvantifieras i utredningen.

RISE vill i detta sammanhang tydliggöra att RISE i dagsläget saknar metoder för att kontrollera och kontrollstämpla palladium. Att ackreditera sig för ytterligare en analys- och kontrollmetod är ett tidskrävande och kostsamt arbete som kräver investeringar i utrustning, metodutveckling, kompetensuppbyggnad och ackrediteringsprocesser. RISE bedömer att den föreslagna finansieringen inte är tillräcklig för att täcka ett sådant arbete om det skulle krävas inom ramen för uppdraget.

Egenkontroll och bibehållna exportmöjligheter

Utredningen föreslår att kontrollstämpling, under vissa förutsättningar, ska kunna utföras av företagen själva samt att finhalten ska kunna kontrolleras antingen direkt på ett ädelmetallarbeta eller på prov av en metallegering. RISE ser detta som ett centralt och väl avvägt förslag som bidrar till ökad flexibilitet och effektivitet för marknadens aktörer.

För RISE avtalskunder innebär förslaget att nuvarande ordning kan bibehållas utan ytterligare kostnader eller praktiska konsekvenser. Detta är av stor betydelse för företagets planering och konkurrenskraft, samtidigt som deras möjligheter till export säkerställs.

RISE instämmer i utredningens bedömning att denna ordning skapar goda förutsättningar för ett fortsatt fungerande system för kontrollstämpling, där högt konsumentskydd kan kombineras med smidiga och marknadsanpassade processer.

Ikraftträdande och operativ kontinuitet

RISE vill uppmärksamma att det föreslagna ikraftträdandet ligger relativt långt fram i tiden. Mot bakgrund av nuvarande förutsättningar, med begränsad efterfrågan och osäker långsiktig finansiering fram till dess att den nya regleringen träder i kraft, innebär detta en risk för att nödvändig utrustning och kompetens inte kan vidmakthållas fram till ikraftträdandet.

Ädelmetallkontroll är en verksamhet som förutsätter kontinuerlig operativ förmåga, inklusive fungerande och uppdaterad analysutrustning samt tillgång till specialiserad kompetens. Denna förmåga kan inte byggas upp eller återetableras med kort varsel. Ett för långt avstånd mellan nuvarande ordning och ett ikraftträdande av ett långsiktigt uppdrag med tillhörande finansiering riskerar därför att leda till en successiv urholkning av verksamheten, med följden att Sverige kan stå utan fungerande kontrollorgan innan den nya regleringen träder i kraft.

RISE vill vidare framhålla att ackreditering och tillsyn förutsätter att nödvändig utrustning, metoder och kompetens är etablerade och upprätthålls kontinuerligt. Det finns därmed inget utrymme för ett glapp i förmågan i avvaktan på ett framtida ikraftträdande. För att säkerställa efterlevnad vid tillsynstillfällena krävs att dessa förutsättningar finns på plats i god tid före ikraftträdandet.

RISE bedömer därför att ett tidigare ikraftträdande, alternativt tydliga övergångs- eller interimslösningar som säkerställer kontinuitet i verksamheten, är nödvändigt för att minska risken för avbrott och för att upprätthålla ett robust och rättssäkert system för ädelmetallkontroll.

Avslutande kommentar

RISE ser positivt på att utredningen tydligt lyfter behovet av långsiktig finansiering och att rollen som kontrollorgan och kontrollbyrå förtydligas. RISE är berett att ta ansvar för uppdraget under förutsättning att finansieringen säkerställs i enlighet med utredningens slutsatser och RISEs synpunkter ovan.

Detta yttrande har beslutats av divisionschef Fredrik Hägglund. Ärendet har handlagts av avdelningschef Petra Lantz, som varit föredragande. Yttrandet har granskats av bolagsjurist Björn Skarp.

Sändlista:
Juridik

Verification

Document ID 09222115557582309774

Document

KN2026_00741 RISE Research Institutes of Sweden AB
Main document
5 pages
Initiated on 2026-06-29 13:52:00 CEST (+0200) by Petra Lantz (PL)
Finalised on 2026-06-29 13:53:50 CEST (+0200)

Initiator

Petra Lantz (PL)
RISE Research Institutes of Sweden AB
Company reg. no. 556464-6874
petra.lantz@ri.se
+46 10 516 59 69

Signatories

Fredrik Hägglund (FH)
RISE Research Institutes of Sweden AB
fredrik.hagglund@ri.se
Signed 2026-06-29 13:53:50 CEST (+0200)

This verification was issued by Scrive. For more information/evidence about this document see the concealed attachments. Use a PDF-reader such as Adobe Reader that can show concealed attachments to view the attachments. Please observe that if the document is printed, the integrity of such printed copy cannot be verified as per the below and that a basic print-out lacks the contents of the concealed attachments. The digital signature (electronic seal) ensures that the integrity of this document, including the concealed attachments, can be proven mathematically and independently of Scrive. For your convenience Scrive also provides a service that enables you to automatically verify the document's integrity at: <https://scrive.com/verify>

